

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kotimäki, E. (22.12.2016). Miten opettaja ohjaa opiskelijan itsearviointia? ePooki: asiantuntijablogi.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024061351966>

ePooki asiantuntijablogi

Miten opettaja ohjaa opiskelijan itsearviointia?

Erja Kotimäki
Julkaistu 22.12.2016

Ammatillisen koulutuksen reformin myötä opiskelijalta edellytetään entistä enemmän itseohjautuvuutta ja kykyä arvioida omaa osaamistaan, kun mahdollisuudet yksilöllisiin ratkaisuihin ja valintoihin opinnoissa lisääntyvät. Vastuullisuus, oma-aloitteisuus, kriittisyys, kyky tehdä valintoja ja yhteistyökykyisyys ovat itseohjautuvuuteen liittyviä keskeisiä ominaisuuksia. Itseohjautuva opiskelija pystyy ajattelemaan, mikä on hänen oppimiselleen hyväksi. Itseohjautuvuuden avulla opiskelija myös sitoutuu työskentelemään ja suuntaa oppimansa tavoitteisiin. **Itsearviointi** liittyy kiinteästi itseohjautuvaan oppimiseen: Omaa oppimista ja osaamista reflektoidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Opiskelijan itsearvioinnilla on tärkeä merkitys koko opiskeluprosessin ajan. Oman osaamisen itsearviointia tarvitaan koulutukseen hakeutumisvaiheesta aina valmistumiseen asti. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, oppimisen ja osaamisen arviointi edellyttävät itsearviointitaitoja. Itsearviointi on keskeinen osa ammattitaitoa työelämässä; ammattilaisen tulee osata suunnitella työnsä sekä arvioida ja kehittää toimintaansa. Taito selvitä uusissa, yllättävissä tilanteissa perustuu myös itsearviointiin.

Opettaja lisää omalla toiminnallaan opiskelijan itseohjautuvuutta ja näin vaikuttaa opiskelijan itsearvioinnin kehittymiseen. Ammatillisen koulutuksen opettajat tuovat usein esille sen, että opiskelijoiden itseohjautuvuus ja itsearviointitaidot ovat heikkoja varsinkin opintojen alussa. Miten opettaja voi ohjata opiskelijan itsearviointia?

Opettajan tehtävänä on varmistaa, että opiskelija ymmärtää, mitä arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit tarkoittavat käytännössä. Arviointiperusteiden tulee olla konkreettiset ja selkeät. Näin opiskelija pystyy vertaamaan omaa osaamistaan suhteessa niihin ja arvioimaan, mitkä ovat hänen vahvuutensa ja mistä asioista tarvitsee vielä hankkia osaamista. Opettaja konkretisoi kriteerit ja tarvittaessa myös jäsentää opiskelijan tekemää työtä: Mistä työprosessi koostuu ja mihin asioihin työssä kiinnitetään huomiota? Kun opiskelijaa ohjataan arvioinnin, palauteen ja motivoinnin avulla ottamaan vastuuta omasta oppisestaan, hänen kykynsä opiskella itsenäisesti lisääntyy.

Opiskelijan itseohjautuvuus kehittyy vähitellen. Aloitteleva opiskelija on riippuvainen opettajan toiminnasta ja tarvitsee paljon palautetta itsearvioinnin tueksi. Palauteen tulee olla linjassa arviointiperusteiden kanssa. Arvioinnissa opiskelijalle annetaan suorituksesta palautetta eli kuvataan tehty arviointi palautteena. Palauteen antaminen on tärkeää, sillä se vaikuttaa siihen, millaisena opiskelija näkee itsensä opiskelijana ja tulevana ammattilaisena. Toisten antama palaute syventää opiskelijan omaa näkemystä ja itsetiedostusta. Parhaimmillaan itsearviointi on yhdessä oppimista ja jaettua asiantuntijuutta, jolloin opiskelija ja opettaja jakavat vastuun oppimisesta.

Opettajan myönteinen asenne välittyy opiskelijaan ja vaikuttaa opiskelijan käsitykseen itsestään oppijana. Kun opettaja arvostaa opiskelijan halua oppia ja kehittyä, hän antaa palautetta opiskelijan pienistäkin edistysaskelista. Opettajan antamalla kannustavalla palautteella on suuri merkitys opiskelijan motivaatiolle ja innostukselle.

Opettajan antaman palautteen tulee olla konkreettista opiskelijan osaamisen analysointia – näin opiskelija oppii havainnoimaan ja tiedostamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa realistisesti suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Palautteeksi ei riitä ”ihan hyvin se meni” -kommentit, vaan tärkeää on, että opiskelija saa tietää, mitä hän jo osaa ja mitä pitäisi vielä oppia lisää. Palautetta annetaan useissa eri yhteyksissä ja sen tulee ohjata opiskelijaa pukemaan sanoiksi omaa osaamistaan, ”sanallistamaan” sitä. Opettajan antaman palautteen lisäksi opiskelijaa ohjataan vastaanottamaan ja hyödyntämään opiskelutovereiden, työelämän edustajien ja asiakkaiden antamaa palautetta itsearviointissaan.

Jedun opettajien ajatuksia opiskelijan ohjaamisesta itsearviointiin (Ryhmätyö syksyllä 2016)

Opettaja tukee ja opastaa opiskelijaa oppimisen dokumentointiin ja seurantaan. Dokumentoinnin avulla opiskelija oppii seuraamaan omaa taidollista ja tiedollista kehitystään ja vaikuttamaan siihen. Itsearviointin apuna voidaan käyttää erilaisia menetelmiä (esim. aarrekartta, lomake, keskustelu, vertaisarviointi, videointi, oppimispäiväkirja, portfolio, blogi). Esimerkkeinä ovat Oulaisten ammattiopisto Jedussa käytetty työssäoppimisen päiväkirja ja Länsi-Uudenmaan ammattiopisto Luksian työkokemus todeksi -lomake:

<https://drive.google.com/open?id=0B49gVgVbehtJdnNUSU9aUVFPSDA>

<https://drive.google.com/open?id=0B49gVgVbehtJcHU2SGtHeXdLME0>

Itsearviointitaidon kehittyminen näkyy siinä, että opiskelija alkaa tunnistaa vähitellen osaamisensa rajat ja osaa hakea ohjausta. Hän oppii havainnoimaan ja analysoimaan sekä sanallistamaan omaa toimintaansa realistisesti sekä pystyy hyödyntämään saamaansa palautetta. Opiskelija vastaa itse omasta toiminnastaan, oppimisestaan ja kehittymisestään, eikä siirrä vastuuta muille. Hän toimii itseohjautuvasti.

Lehtori Erja Kotimäki
Oulun ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu